

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Бараннік Ю.В., асистент кафедри економіки підприємства та економічної теорії
Бердянського державного педагогічного університету*

Розглянуті основні аспекти інноваційно-інвестиційної політики України, вплив державної політики на інноваційно-інвестиційний розвиток національної економіки. Визначені чинники інноваційно-інвестиційного розвитку.

Інвестиційно-інноваційна політика, інноваційна активність, прикладні дослідження, роль держави.

Надії перших років незалежності на швидку перебудову та модернізацію економіки України внаслідок дії ринкового механізму не знайшли свого відображення. Економіка країни (з урахуванням таких факторів, як глобалізація, інтеграція, зміна методів та підходів до господарювання) для забезпечення постійного соціально-економічного розвитку потребує розробки нових та запровадження вже відомих прогресивних методів господарювання, а також оновлення реального сектора економіки шляхом активізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Широке коло питань, пов'язаних з дослідженнями в галузі розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності та залучення іноземних інвестицій, знайшли відображення в роботах вітчизняних і закордонних учених-економістів. Дослідженню проблем інвестиційного проектування та інноваційно-інвестиційного розвитку присвячені праці вчених Шабаліна А.Н., Майорової Т.В., І.О. Бланка, В.М. Борноса, В.А. Верби, П.Л. Віленського, О.А. Загородніх, В.Г. Золотогорова, В.В. Ковальова, В.В. Коссова, В.Н. Лівшица, І.В. Ліпсиця, А.А. Пересади, В.П. Савчука, С.А. Смоляка, О.М. Теліженка, В.Д. Шапіро, В. Беренса, Ю. Блеха, Г. Бірмана, М. Бромвича, Л.Дж. Гітмана, Д. Норкотт, Я. Хонко та ін. Однак деякі теоретичні та практичні аспекти залучення прямих іноземних інвестицій в національну економіку розроблені недостатньо повно та потребують уточнення і подальшого розвитку в сучасних умовах

Мета полягає у висвітленні необхідності активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в умовах кризи економіки з метою виходу з неї. Виходячи з мети необхідно вирішити ряд завдань, зокрема: дослідити сутність іноземного інвестування; необхідність здійснення іноземного інвестування в економіку України; узагальнити проблеми з якими зіштовхуються іноземні інвестори; запропонувати шляхи покращення інноваційно - інвестиційного клімату в Україні.

Досвід промислово розвинутих країн світу засвідчує, що інноваційно-інвестиційний вектор розвитку підприємств, підвищення рівня конкурентоспроможності їх продукції на світовому ринку має бути одним з найголовніших завдань державної політики будь-якої країни. У зв'язку з цим дещо вже зроблено: так на сьогодні в Україні розроблена державна стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (проект), прийнята стратегія економічного і соціального розвитку (2004-2015рр), але на відміну від розвинутих країн в інноваційні процеси в Україні не набули достатніх масштабів і не стали суттєвим фактором зростання ВВП.

Обстеження інновацій за європейською методологією CIS було запроваджено з метою моніторингу інноваційної діяльності в Європі. В Україні у 2011р. в Україні вдруге проводилося обстеження інноваційної діяльності за період 2008–2010рр. відповідно до програми CIS (перше – у 2009р. за період 2006–2008рр.). Протягом 2008–2010рр. частка інноваційно активних підприємств порівняно з попереднім періодом зросла на 3,0 в.п. в основному за рахунок збільшення частки підприємств, які займалися організаційними та

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

маркетинговими інноваціями. Із загальної кількості обстежених підприємств 4,5% займалися лише технологічними інноваціями, 11,2% лише організаційними та маркетинговими інноваціями (нетехнологічними інноваціями), 5,3% технологічними й нетехнологічними інноваціями. Частка підприємств із технологічними інноваціями зменшилася на 1,8 в.п.[7]

У 2011р. загальний обсяг витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт власними силами організацій порівняно з 2010р. зменшився на 3,9% і становив 9591,3 млн.грн., у т.ч. витрати на оплату праці зменшилися на 5,8%. При цьому матеріальні витрати збільшилися на 3,7%, капітальні витрати – на 19,7%, у т.ч. витрати на придбання устаткування – на 60,7%. Середньомісячна заробітна плата виконавців досліджень і розробок зросла з 2535 грн. у 2010р. до 2713 грн. у 2011р., що практично відповідає середньому рівню заробітної плати в економіці України, і є значно вищою, ніж в установах охорони здоров'я та соціальної допомоги (1778 грн.), закладах освіти (2081 грн.), але нижчою рівня оплати праці у сфері фінансової діяльності (5340 грн.) та працівників транспорту та зв'язку (3138 грн.). [7]

У 2011р. в Україні 23,3% загального обсягу витрат було спрямовано на виконання фундаментальних досліджень, які на 94,0% профінансовано за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів. Частка витрат на виконання прикладних досліджень становила 18,0%, майже три чверті яких асигнувалися за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів і 15,6% – коштів підприємницького сектору. На виконання науково-технічних розробок спрямовано 47,0% загального обсягу витрат, які на 45,0% профінансовані іноземними фірмами, більш ніж на чверть (26,1%) – організаціями підприємницького сектору, 9,2% – за рахунок бюджетних коштів. Витрати на виконання науково-технічних послуг становили 11,7% загального обсягу витрат. Більш ніж половину загального обсягу витрат спрямовано на дослідження і розробки зі створення нових або удосконалення існуючих видів виробів, технологій та матеріалів, 37,1% яких – на замовлення промислових підприємств. [7]

У 2011р. створенням і використанням високих технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій займалися 2124 підприємства і організації України, більшість яких – промислові підприємства. Протягом звітного року високі технології створювали 172 підприємства, що на 11,7% більше, ніж у минулому році. Майже третина цих підприємств зосереджена у м.Київ, по 9,9% – у Дніпропетровській та Донецькій, 8,1% – Харківській, 5,2% – Луганській, 4,7% – Миколаївській областях; у розрізі видів економічної діяльності 42,4% – це організації, що займалися дослідженнями і розробками, 27,9% – підприємства переробної промисловості, 19,8% – установи вищої освіти. Загальна кількість створених високих технологій порівняно з 2010р. збільшилась на 18,9% і склала 447, у т.ч. 85% – нові для України, 15% – принципово нові. Із загальної їх кількості 18,1% – за державним контрактом, понад дві третини яких – в організаціях вищої освіти, 27,2% – досліджень і розробок. [7]

У 2011р. на нові технології було отримано 999 охоронних документів, у т.ч. 274 – патенти на винахід, 560 – на корисну модель, 165 – на промисловий зразок; із загальної їх кількості 31 охоронний документ має патентну чистоту в інших країнах. Найбільша кількість створених високих технологій призначена для впровадження у переробній промисловості – 47,2%; в галузі досліджень і розробок – 29,1%; у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – 2,5%; у добувній промисловості – 2,0%; на підприємствах транспорту та зв'язку – 2,0%. У 2011р. кількість підприємств та організацій, що використовували у виробництві високі технології, порівняно з 2010р. збільшилась на 23,1% і становила 1958 підприємств. З них 21,0% зосереджено у Харківській області, 7,5% – у Донецькій, 7,2% – Одеській, 6,4% – Запорізькій, 6,1% – Луганській, 5,9% – Житомирській, 5,6% – Закарпатській областях; у розрізі видів економічної діяльності 59,6% – це підприємства промисловості, 17,4% – організації, що займалися операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, 10,3% – підприємства транспорту та зв'язку, 3,7% – установи освіти. [7]

СЕКЦІЯ 2

«Удосконалення процесів менеджменту, обліку та аудиту на підприємствах: світовий та вітчизняний досвід»

На нашу думку, інвестиційно-інноваційна політика розвитку держави повинна бути орієнтована на: збереження науково-технічного потенціалу, формування сучасних технологічних укладів, забезпечення простих правил «гри» на ринку фінансових та інших інвестицій, підвищення наукоємності та конкурентоспроможності вітчизняної продукції, оновлення виробничих потужностей. В першу чергу держава повинна намагатись реалізувати інноваційні проекти з невеликим терміном окупності інвестицій, забезпечити систему державного фінансування таких проектів, та надати можливість іноземним інвесторам вкладати кошти в розвиток інноваційних технологій на території України. Державу, при цьому, слід розглядати в двох аспектах: інвестор та координатор створення національної інвестиційно-інноваційної політики.

Іноземний капітал особливо необхідний у тих сферах економіки, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану. Це виробництво продуктів харчування, товарів широкого попиту та послуг, ліків та іншої життєво важливої продукції, все агропромислове господарство України, паливно-енергетичні галузі, військове виробництво, тощо.

Необхідність іноземного інвестування в умовах кризи полягає в наступному: залучення іноземних коштів в економіку сприятиме розвитку суміжних галузей; створення нових робочих місць; пропонування новітніх товарів та послуг, тобто насичення ринку; використання власної сировинної бази для виробництва готової продукції; перспектива акумуляції додаткових коштів в бюджет. Інвестиції формують виробничий потенціал на новій науково-технічній базі та зумовлюють конкурентні позиції на світових ринках, є основою для розвитку підприємств, окремих галузей та економіки України в цілому.

Існуюча негативна тенденція на зменшення залучення інноваційно-інвестиційного капіталу в Україну, пояснюється тим, що в процесі іноземного інвестування інвестори стикаються з низкою проблем, вплив яких зростає в умовах кризи економіки. В першу чергу це проблеми пов'язані з нестабільністю Українського законодавства, а як наслідок з незахищеністю прав потенційного інвестора. Тому великого значення для посилення інвестиційної активності набувають законодавчі гарантії для інвесторів. Особливу роль в активізації інвестиційної діяльності повинно мати страхування інвестицій від некомерційних ризиків.

Наступним фактором негативного впливу на інвестиційну привабливість є кредитна система, що передбачає дуже високі відсоткові ставки за кредитами. На підприємствах через неврегульованість питань власності, низький рівень менеджменту, пріоритетність поточних інтересів над перспективами, віддача інвестиційних вкладень невисока. Через високі банківські відсоткові ставки за кредитами підприємствам, які намагаються реалізувати інвестиційні проекти, важко конкурувати з одержувачами позик, яким потрібні кошти для короткострокових операцій.

Для зниження впливу негативних тенденцій і з метою стимулювання іноземного інвестування в економіку України доцільно дотримуватися наступних принципів: застосування диференційованій підходу до податкових та інших пільг іноземним інвесторам з огляду на обсяги іноземних інвестицій, види, форми й сфери інвестування та з урахуванням відповідних пріоритетів розвитку економіки України; надійне, доступне й оперативне організаційно та інформаційно-медичне забезпечення, залучення та здійснення іноземних інвестицій

Таким чином, ситуація в інноваційно-інвестиційній сфері в Україні складна. Серед усієї сукупності причин, що призвели до економічного занепаду та утримують перехід України на траєкторію економічного зростання, чи не найголовнішою є низька інвестиційна активність в інноваційні проекти. Одним із реальних та істотних чинників оздоровлення економіки має стати низка інноваційно-інвестиційно-забезпечувальних заходів, які були б набагато ефективнішими від тих, які вже були здійснені на попередніх етапах розвитку, а також створення на основі чинного законодавства, з урахуванням практичного досвіду та

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

аналізом впливу попередніх нормативних актів, такої правової бази, яка б забезпечила сприятливий режим іноземного інвестування України.

Список літератури

1. Гриффин Э. Управление репутационными рисками: Стратегический подход: Пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2009.
Занадворнов В.С., Колосниціна М.Г. Экономическая теория государственных финансов. М.: ГУ ВШЭ, 2006.
2. Кантер Р.М. От поверхностных перемен к реальным. Социальный сектор как полигон для бизнес-инноваций. Harvard Business Review. On Innovation: Пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2008.
3. Корпоративная социальная ответственность в современной модели развития бизнеса. Екатеринбург: Изд-во Уральского гос. экон. ун-та, 2010.
4. Материалы XI Международной научной конференции по проблемам развития экономики и общества: В 3 кн. / Под общей ред. Е.Г. Ясина. Стенограмма выступлений Кудрина А.Л., Дворковича А.В. М.: ВШЭ, 2011. Кн.1.
5. Полищук Л. Корпоративная социальная ответственность или государственное регулирование // Вопросы экономики. № 10. 2009.
6. McWilliams A., Siegel D. Corporate Social Responsibility: A Theory of the Firm Perspective. Academy of Management Review. 2001. No 1. P.117 - 127.
7. Держаний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.